

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry
Ročník 04 – 4. ročník, školský rok 2011/2012
Krajské kolo
Kategória: C
ÚLOHY

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka č. 1

V poslednom čase sa vyrojili príspevky o konci sveta, ktorý má nastať v roku 2012. Po internete sa šíria rôzne katastrofické scenáre, v kinách boduje film 2012 o konci sveta, všade čítam, kde a prečo k tomu dôjde. Väčšina zdrojov sa odvoláva na predpovede mayského kalendára, ktorý v decembri 2012 jednoducho skončí. Je táto alternatíva reálna, alebo ide o čistý výmysel?

Mayský kalendár naozaj končí rokom 2012, ale po ňom pokračuje znovu od začiatku. Čo znamená tento nový začiatok? Zákonite aj koniec všetkého živého?

Konzumný život spoločnosti znamenal nadbytok nepotrebného tovaru, na ktorý ľudia nemali peniaze. Tieto si požičiavali od bánk, ktoré vydávali len fiktívne peniaze, ktoré neboli kryté zlatom. To znamená niekoľko stoviek miliónov dolárov fiktívnych aktív, ktorých reálna cena je iba desatinová. Tento stav bol jednoducho neudržateľný a zrútil sa. Neoliberalizmus nepredstavuje trvalo udržateľný rozvoj, prináša len chvíľkový blahobyt. Pritom sa zdevastovala príroda, nastalo vylesňovanie a znečisťovanie ovzdušia. Reči o tom, že sa prekoná kríza a ekonomika sa opäť naštartuje, sú podľa môjho názoru maskujúce a naozaj ľudstvo muselo padnúť na hubu, aby začalo triezvo uvažovať. Stav pred krízou sa už nevráti, možno len v inej dobe a v inej civilizácii. Jednoducho nám už fiktívne peniaze nepomôžu, dopyt klesne, s ním aj produkcia a životná úroveň.

http://dolezite.sk/Znamena_2012_koniec_sveta.html#ixzz1g779tqer

Úloha č. 1

Napíšte synonymá nasledujúcich slov, ktoré zodpovedajú ukážke č. 1:

reálny
produkcia.....
alternatíva.....
zdevastovať.....

Úloha č. 2

Z textu ukážky č. 1 nevyplýva :

- A. Mayský kalendár začína odznovu po roku 2012.
- B. Konzumná spoločnosť vytvára nepotrebný tovar.
- C. Konzumný život spoločnosti znamená ožobračovanie pracujúcich ľudí.
- D. Konzumný život spoločnosti prináša len chvíľkový blahobyť.

Úloha č. 3

Slovo **fiktívny** v spojení **fiktívne peniaze** neoznačuje:

- A. pomyselné peniaze
- B. kvázi peniaze
- C. klamlivé peniaze
- D. fantastické peniaze

Úloha č. 4

Určte, v ktorej z viet je vedľajšia veta prívlastková:

- A. Konzumný život spoločnosti znamenal nadbytok nepotrebného tovaru.
- B. Väčšina zdrojov sa odvoláva na predpovede mayského kalendára, ktorý v decembri 2012 jednoducho skončí.
- C. Stav pred krízou sa už nevráti, možno len v inej dobe a v inej civilizácii.
- D. Neoliberalizmus nepredstavuje trvalo udržateľný rozvoj, prináša len chvíľkový blahobyť.

Úloha č. 5

Ukážka č. 1 je:

- A. Úryvok umeleckého textu z cestopisného románu.
- B. Úvodník v denníku.
- C. Úryvok z textu vo vedeckom časopise.
- D. Blog - forma internetovej komunikácie

Ukážka č. 2

Rudolf Dilong
Hviezdy a smútok

Je sto a tisíc divov,
zázrak je veľmi opojný,
som dušou večne snivou,
nebudem nikdy spokojný.

Veci sú také čudné
a všetko uniká,
jak tôňa na poludnie
cez srdce básnika.

Na zemi neni miesta
svoj smútok vyplakať,
opilá moja cesta
do neba vedie snád?

vh<http://zlatyfond.sme.sk/>

Úloha č. 6

Autor v ukážke č. 2 využil rým:

- A. združený aa, bb
- B. striedavý ab, ab
- C. obkročný abba
- D. postupný a b c

Úloha č. 7

V podčiarknutom verši ukážky č. 2 využil básnik umelecký prostriedok:

- A. anaforu
- B. básnickú otázku
- C. epiteton
- D. prirovnanie

Úloha č. 8

Ukážku č. 2 zaradíme k:

- A. lyricko-epickej poézii
- B. epickej poézii
- C. lyrickej poézii
- D. lúbostnej poézii

Úloha č. 9

Hlavná myšlienka básne v ukážke č. 2 je vyjadrená vetou:

- A. Básnik sa zamýšľa nad zbytočnosťou života.
- B. Básnik hľadá v živote zázraky.
- C. Básnik považuje život za fantastický.
- D. Básnik hľadá zmysel života.

Ukážka č. 3

O Herkulesovi a povozníkovi

Istý človek viedol voz s koňom po rozbahnenej ceste. Kolesá uviazli hlboko v blate. Muž zostúpil z kozlíka a len tak očistom skúšal voz potlačiť, no nepomohlo to. Voz sa ani nepohol. Človek dvihol hlavu a zúfalo zvolal: „Vari sa mi všetko zlé musí prihodiť?! Prečo mi nepríde niekto na pomoc? Kde je napríklad mocný Herkules?“ Je to najsilnejší človek na svete. Kde je práve teraz, keď ho potrebujem? Herkules začul, že ho ktosi volá, a šiel sa pozrieť, čo od neho chce. „Prestaň nariekať a zapri sa do voza,“ povedal povozníkovi prísne. „Ako môžeš čakať pomoc od iných, keď si sám nevieš pomôcť? Ak ukážeš, že rád urobíš svoj diel práce, aj ja ti pomôžem.“

Ezop: Bájky

Úloha č. 10

Ktorá možnosť nevyplýva z textu ukážky č. 3?

- A. Aj iní ti pomôžu, ak sa chytíš sám do roboty.
- B. Ak si nevieš pomôcť, nik ti nepríde na pomoc.
- C. Pomôž si človeče, aj boh ti pomôže.
- D. Nečakaj na pomoc, pomôž si sám.

Úloha č. 11

Ktorá výpoveď správne charakterizuje bájku?

- A. Z bájky nevyplýva mravné ponaučenie.
- B. Bájky rozprávajú o vzniku a pôvode zvierat, rastlín, Zeme.
- C. V bájkach zvieratá a rastliny poukazujú na zlé vlastnosti ľudí.
- D. Bájky patria k slovenskej ľudovej tvorbe.

Úloha č. 12

Inotaj znamená:

- A. vecná literatúra
- B. štátne tajomstvo
- C. nepriame pomenovanie
- D. skrytý význam

Ukážka č. 4

Tak sa stalo, že notár Škorec, doktor Edut a zverolekár Papst chodili každé pekné letné odpoľudnie kúpať sa k úpustu, neďaleko za mestečkom, tak asi dvadsať minút. Miesto bolo pekné. Z jednej strany vršok celý zelený, na jeho úpäti bujná mäkká pažiť. Z druhej strany husté nepriehľadné vrbiny s drobným riečnym pieskom na brehu. Práve dobrým na vyvaľovanie sa a praženie na slnku. Za vrškom viedla hradská. Odtiaľto, kto bol zvedavý, mohol sa dívať na kúpajúcich sa. Ale ktože sa bude dívať na to, keď sa chlapi kúpu? A potom, ktože chodí v lete poobede po hradskej? Nevyjde veru ani Marína Sirenáková, ani pehavá, ale pekná RozetkaMandalíková, ani mladá, kučeravá podsudcová, zapudrovaná Bety Rišáková. Tie vychádzajú len večierkom, keď mesiac svieti, ako hviezdy. Pred gazdami, vandrovníkmi, dedinčanmi a dedinčankami niet sa čo hanbiť.

Kúpali sa teda páni veselo. K slnečnému kúpeľu pripojili aj gymnastiku Müllerovho systému. Chodili po brehu, hádzali rukami raz pred seba, raz od

seba, drgali a krútili nohami, na bruchá sa hádzali, na chrbty prevaľovali, a to všetko podľa komanda doktorovho, ktorého bolo poznať iba po hustých bakombardoch a nohavičkách červenej farby. Okrem toho doktor mal najhrubšie nohy a zarastené prsia. Notár mal modré nohavičky, ale poznať ho bolo aj po podlhovastej hlave s chumáčom mokrých vlasov v čele a po tenkých ako trieska nohách a ramenách. Zverolekár Papst pýšil sa s nohavičkami s červenými a bielymi pásikmi, guľatou, plešivou hlavou. Ináče ich nebolo rozpoznať.

Janko Jesenský: Malomestské rozprávky

Úloha č. 13

Vyberte názov poviedky, z ktorej úryvok je v ukážke č. 4?

- A. Gymnastika Mülleroého systému
- B. Slnčný kúpeľ
- C. Červené a biele pásiky
- D. Notár Škorec

Úloha č.14

Text ukážky č.4 je:

- A. Umelecký, lebo prináša vecné informácie.
- B. Umelecký, lebo prebúdzá fantáziu, nálady a city.
- C. Vedecký, lebo vysvetľuje vedecké javy.
- D. Vecný, lebo prináša nové informácie.

Úloha č. 15

Autor využil v ukážke č. 4 na charakteristiku postáv:

- A. monológ
- B. dialóg
- C. iróniu
- D. priamu charakteristiku

Úloha č.16

*Do ktorej jazykovej roviny patrí slovo **bakombardy** z ukážky č. 4?*

- A. nárečové slovo
- B. prevzaté slovo
- C. zastarané slovo

D. odborný výraz

Úloha č.17

Ktoré z nasledujúcich tvrdení sa viaže k ukážke č. 4?

- A. V ukážke sa uplatňuje opisný slohový postup.
- B. V ukážke sa uplatňuje ja rozprávanie.
- C. V ukážke sa uplatňuje autorské rozprávanie.
- D. V ukážke sa uplatňuje odborný opis.

Úloha č.18

Vypíšte z ukážky č. 4 aspoň jedno

prirovnanie:.....

Úloha č.19

Vyberte jednu z možností, ktorá prináleží k nasledujúcemu výroku:

.... sú súčasťou ľudovej slovesnosti. Vznikli na základe pozorovania prírodných javov, ktoré ľudia zovšeobecnil.

- A. Príslovia
- B. Pranostiky
- C. Porekadlá
- D. Hádanky

Ukážka č. 5

.....je najväčšie mesto Česka, hlavné mesto Česka, sídlo Stredočeského kraja, (ktorý územie mesta obklopuje) a zároveň samostatná správna jednotka (štatutárne mesto a vyšší územný samosprávny celok). Má rozlohu 496 km², žije tu 1 286 008 obyvateľov (2010), v metropolitnej oblasti s rozlohou 6 977 km² až 1 941 803 obyvateľov (2004).

Skoro celé mesto je v povodí Vltavy, do povodia Labe patrí len severovýchod mesta.

Leží v oblasti severného mierneho pásma s výrazným striedaním štyroch ročných období na prechode medzi oceánskym a pevninským podnebím. Zrážkovo a teplotou mesto patrí do oblasti suchej a veľmi suchej. Charakteristický je rozdiel medzi podnebím v kotline a v okolitej náhornej

plošine. Väčšinu mesta trochu chráni pred západnými vetrami Petřín a Letná. Pre zäveternú polohu sú v meste časté opary, dymy a hmly. Priemerná januárová teplota je 0,7 °C a priemerná júlová teplota 20,1 °C. Ročne spadne okolo 456,5 mm zrážok a priemerná ročná teplota je 10,4 °C. Mestská pamiatková rezervácia tu bola zriadená roku 1971 na ploche 8,22 km² a patrí do nej najmä Staré Město, Josefov, Malá Strana, Hradčany, Nové Město a Vyšehrad. Je to najrozsiahlejšia mestská pamiatková rezervácia v Európe.

V meste je veľa národných kultúrnych pamiatok a tisíce stavebných a umeleckých pamiatok.

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Praha>

Úloha č. 20

Ukážka č. 5 sa viaže k mestu:

- A. Bardejov
- B. Praha
- C. Štokholm
- D. Londýn

Úloha č. 21

Označte správne tvrdenie, ktoré vyplýva z textu ukážky č. 5:

- A. Väčšia časť mesta patrí do povodia rieky Vltava.
- B. Mesto patrí do prímorskej oblasti, preto sú v ňom časté opary, dymy a hmly.
- C. Vzhľadom na rozlohu ide o provinčné mesto.
- D. V metropolitnej oblasti vychádza časopis Metropolitan.

Úloha č. 22

*Slovné spojenie **samostatná správna jednotka** v texte ukážky č. 5 znamená,*

- A. že celé mesto patrí do povodia Vltavy.
- B. že ide vyšší územný samosprávny celok.
- C. že v roku 1971 tu bola zriadená Mestská pamiatková rezervácia .
- D. že je to najrozsiahlejšia mestská pamiatková rezervácia v Európe.

Úloha č. 23

V ktorej z možností je slovo trochu podstatným menom?

- A. Trochu sme to prehnali.
- B. Aj bez tej trochy by sme sa zaobišli.
- C. Trochu prší.
- D. Väčšinu mesta trochu chráni pred západnými vetrami Petřín a Letná.

Úloha č. 24

V ktorej z uvedených možností sú vetné členy zvýraznenej vety v správnom poradí?

Väčšinu mesta chráni pred západnými vetrami Petřín a Letná.

- A. Predmet, nezhodný prívlastok, prísudok, zhodný prívlastok, predmet, viacnásobný podmet.
- B. Predmet, menný prísudok, viacnásobný nezhodný prívlastok, podmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok.
- C. Menný prísudok, viacnásobný nezhodný prívlastok, zhodný prívlastok, predmet, viacnásobný podmet.
- D. Menný prísudok, nezhodný prívlastok, viacnásobný nezhodný prívlastok, podmet, zhodný prívlastok, predmet,.

Úloha č. 25

V ktorej z možností sú všetky slová utvorené rovnakým slovotvorným postupom?

- A. pračlovek, prales, odľud, záveterná
- B. pračlovek, lesník, severovýchod, nastúpiť
- C. najväčšie, pretekár, zapadať, zemeguľa
- D. chlapisko, prístroj, ohňostroj, odchod

II. ČASŤ – PÍSOMNÁ

čas: 30 minút

Vytvorte propagačný materiál pre cestovnú kanceláriu, ktorá organizuje zájazd študentov do Prahy. Využite informácie z ukážky č. 5.

Rozsah: maximálne 10 viet.

III. ČASŤ – ÚSTNA

Pripravte si prednášku o najzaujímavejších pamiatkach alebo prírodných krásach svojho rodiska a zoznámte s nimi turistu – cudzinca.

Autor: Mgr. Daniela Petříková

Recenzovala: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2011